

**EVALUAREA NIVELULUI ȘI STRUCTURII CONSUMULUI DE
PRODUSE ALIMENTARE AL POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA**

*Anatolii ROJCO¹, dr., conf., cercet.,
INCE, Republica Moldova*

*Svetlana IVANOV², cercet. șt.,
INCE, Republica Moldova*

*Zoia STREMENOVSCAIA³, cercet. șt.,
INCE, Republica Moldova*

Actualitatea acestui articol este condiționată de faptul că în prezent în Republica Moldova se examinează posibilitatea de oferire a ajutorului social familiilor celor mai nevoiașe prin acordarea acestora taloane pentru produse alimentare. Pentru a justifica volumuri și mecanisme de acordare a ajutorului alimentar este necesar de a dispune de date, ce caracterizează situația privind consumul de produse alimentare al populației. Scopul articolului constă în evaluarea nivelului și structurii consumului de produse alimentare a membrilor gospodăriilor casnice în dependență de tipul, locul amplasării și bunăstarea lor. În studiu au fost utilizate următoarele metode: monografică, analogiilor, comparația, statistică ș.a. Rezultatele studiului au arătat, că cele mai vulnerabile sunt gospodăriile casnice cu copii, în special familiile cu mulți copii. Severitatea cea mai mare a problemei de alimentare este caracteristică familiilor mai puțin asigurate cu mulți copii din I-a grupă quintilică. Consumul majorității produselor alimentare la aceste familii nu doar că rămâne în urma nivelului mediu, ci este mai mic decât normele minime, incluse în coșul alimentar al minimului de existență.

Cuvinte-cheie: *consumul de produse alimentare, CBGC (Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice), gospodării casnice cu copii, familii cu mulți copii, cheltuieli medii de consum pentru o persoană, coșul alimentar al minimului de existență, grupele quintilice.*

The actuality of this paper is determined by the fact that at present in the Republic of Moldova the possibility of offering social assistance to the neediest families is being examined by giving them food stamps. In order to justify the volumes and the mechanisms of food aid it is necessary to have data, which characterizes the situation regarding the food consumption of population. The purpose of the paper is to assess the level and structure of food consumption of household members according to their type, location and welfare. In the research were used the following methods: monographic, analogy method, comparisons, statistical method etc. The results of the study showed that the most vulnerable are households with children, especially families with many children. The greatest severity of the food problem is characteristic of disadvantaged families with many children from the first quintile group. Consumption of most food in these families not only stays behind the average level, but is lower than the minimum standards, included in subsistence minimum food basket.

Keywords: *food consumption, HBS (Household Budget Survey), households with children, families with many children, average monthly consumption per person, subsistence minimum food basket, quintile groups.*

JEL Classification: *I3, L66, Q18, R2.*

Introducere. Nivelul și structura consumului de produse alimentare sunt unii din indicatori care reflectă într-un mod obiectiv condițiile reale de trai ale populației. Aceasta este condiționat de faptul, că necesitatea de hrană este cea mai esențială din necesitățile omului și are prioritate față de toate celelalte necesități. De aceea, în primul rând trebuie să fie satisfăcută necesitatea fiziologică de hrană. Nivelul consumului de alimentație este unul din punctele-cheie la evaluarea nivelului de trai al populației.

În Republica Moldova cercetările științifice în domeniul alimentației s-au efectuat în diferite direcții [1]. Elaborările precedente ale autorilor acestui articol au fost concentrate pe analiza particularităților de alimentație a membrilor diferitor gospodării casnice în dependență de tipul, componența, locul de reședință, nivelul bunăstării lor [6, 8]. Aceasta a permis de a ține cont de nivelul și structura alimentației (inclusiv factorul de sezonabilitate) la elaborarea de către autorii acestui articol a metodologiei de formare a coșului alimentar al minimului de existență pentru diferite grupuri social-demografice ale populației Republicii Moldova [3].

Asigurarea alimentației calitative este problema cea mai acută a gospodăriilor casnice sărace, și în primul rând, a familiilor sărace cu mulți copii. Prin urmare, această problemă și-a găsit reflectare în publicațiile autorilor, consacrate evaluării nivelului de sărăcie a familiilor cu copii și sporirii securității alimentare ale acestora [4, 7, 9]. În prezent a apărut necesitatea de a elabora programul de ajutor social prin acordarea de taloane pentru produse alimentare familiilor celor mai nevoiașe. Pentru a justifica volumuri și mecanisme de acordare a ajutorului alimentar este necesar de a dispune de evaluarea situației actuale în domeniul alimentației gospodăriilor casnice puțin asigurate și, în primul rând, familiilor cu mulți copii. Prin aceasta este justificată actualitatea articolului de față.

¹ © Anatolii ROJCO, rojco@mail.ru

² © Svetlana IVANOV, svetlana.ivanov.2@mail.ru

³ © Zoia STREMENOVSCAIA, zoia713@mail.ru

Situația în domeniul de alimentație a populației Republicii Moldova este demonstrată prin dinamica mărimii cheltuielilor gospodăriilor casnice pentru produse alimentare. În a.2016 aceasta a constituit 902,5 lei pe lună calculată pentru un membru al gospodăriilor casnice și a crescut comparativ cu a.2015 cu 40,7 lei sau cu 4,7% (Tabelul 1). În același timp ritmul de creștere a cheltuielilor pentru produse alimentare a fost mai mare decât creșterea cheltuielilor generale de consum a gospodăriilor casnice (3,3%). Ca rezultat, ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare în totalul cheltuielilor de consum a crescut de la 42,1% în a.2015 până la 42,6% în a.2016.

Tabelul 1. Cheltuielile medii lunare de consum pe cap de locuitor și cheltuielile pentru produse alimentare

	a.2016	a.2015			
	Total GC	Total GC	Cupluri familiale cu copii	Alte GC cu copii	GC doar cu pensionari
Cheltuieli de consum – total, lei	2116,8	2048,5	1932,2	1715,7	2147,0
Cheltuieli pentru produse alimentare, lei	902,5	861,8	771,8	745,6	992,3
Ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare, %	42,6	42,1	39,9	43,5	46,2

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.a.2015, 2016.

În mediu urban cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru produse alimentare au constituit 1020,6 lei pe lună și au crescut comparativ cu a.2015 cu 41,5 lei sau cu 4,2%. În sate cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru produse alimentare au constituit 812,2 lei pe lună și au crescut comparativ cu a.2015 cu 39,6 lei sau cu 5,1%. Rata de creștere mai mare a cheltuielilor pentru produse alimentare în sate a condiționat o anumită micșorare a „decalajului” dintre aceste mărimi în profilul „oraș-sat”. Dacă în a.2015 cheltuielile pentru produse alimentare în orașe au fost cu 26,7% mai mari decât în sate, atunci în a.2016 această depășire a constituit 25,6%. Referitor la ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare în totalul cheltuielilor de consum, menționăm că în a.a.2015-2016 aceasta a crescut în mediu urban de la 39,6% la 40,1% și în sate – de la 44,8% la 45,4%.

Ponderea cheltuielilor pentru produsele alimentare este un indicator de importanță majoră ce caracterizează nivelul bunăstării gospodăriilor casnice. Încă la sfârșitul sec.XIX statisticianul belgian renumit *E.Engel* în baza materialului empiric vast a depistat o regularitate: cu cât familia este mai săracă, cu atât mai mare pondere în suma totală a cheltuielilor acesteia o dețin cheltuieli pentru alimentație [2]. Regularitatea respectivă este actuală până în prezent.

În figura 1 sunt prezentate datele privind ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare în totalul cheltuielilor de consum a gospodăriilor casnice ale unor țări. Țările respective pot fi divizate în 4 grupe. În prima grupă sunt incluse 16 țări, ai cărora ponderea cheltuielilor pentru alimentație în cheltuielile generale de consum este mai mică decât 15%. În situația cea mai avantajoasă se află Luxemburg (al cărora ponderea cheltuielilor pentru alimentație constituie 8,6%), Olanda (10,0%) și Marea Britanie (11,0%).

În 13 țări ponderea cheltuielilor pentru alimentație variază între 15,1% și 29,5%. În a treia grupă a țărilor ponderea cheltuielilor pentru alimentație oscilează între 30% și 40%. Numărul țărilor în această grupă constituie 8, printre aceștia Federația Rusă (ponderea cheltuielilor pentru alimentație – 32,0%), România (38,2%), Belarus (39,1%). A patra grupă o constituie țările, a căror ponderea cheltuielilor pentru alimentație depășește 40%. Printre ele – Republica Moldova (42,6%), Kazahstan (43,8%), Ucraina (54,0%). Astfel, Republica Moldova face parte din componența țărilor cu date cele mai rele cu privire la ponderea cheltuielilor pentru alimentație.

Ca și în alte țări, în Republica Moldova valoarea cheltuielilor de consum și mărimea cheltuielilor pentru produsele alimentare diferă în dependență de tipuri gospodăriilor casnice. Cea mai mare valoare a cheltuielilor pentru produsele alimentare este tipică pentru gospodăriile formate numai din pensionari – 992,3 lei pentru o persoană pe lună (ceea ce este cu 15,1% mai mult decât media pentru toate gospodăriile casnice). Cheltuielile pe cap de locuitor pentru produse alimentare în gospodăriile casnice formate din cupluri căsătorite cu copii a constituit 771,8 lei pe lună, în timp ce alte gospodăriile casnice cu copii – 745,6 lei (ceea ce este 10,4% și respectiv, 13,5% mai puțin decât media pentru toate gospodăriile casnice).

Există diferențe în ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare. Și dacă o pondere mai mare a cheltuielilor pentru produsele alimentare în gospodăriile casnice formate numai din pensionari ar putea fi condiționată de valoarea mai înaltă ale acestor cheltuieli decât în alte tipuri de gospodării, atunci în raport cu alte tipuri de gospodării, această regularitate nu-și găsește confirmare.

Astfel, în gospodăriile casnice formate din cupluri familiale cu copii, cheltuielile lunare pe cap de locuitor pentru produse alimentare au fost cu 26,2 lei (sau cu 3,5%) mai mari decât în alte gospodării casnice cu copii. Cu toate acestea, ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare în gospodăriile casnice formate din cupluri familiale cu copii (39,9%) a fost de 3,6 p.p. mai mică decât în alte gospodării casnice cu copii (43,5%). Aceasta se datorează faptului că, în virtutea componenței sale, cuplurile familiale cu copii cheltuiesc mult mai mulți bani pe îmbrăcăminte și încălțăminte, transport, comunicații, petrecerea timpului liber.

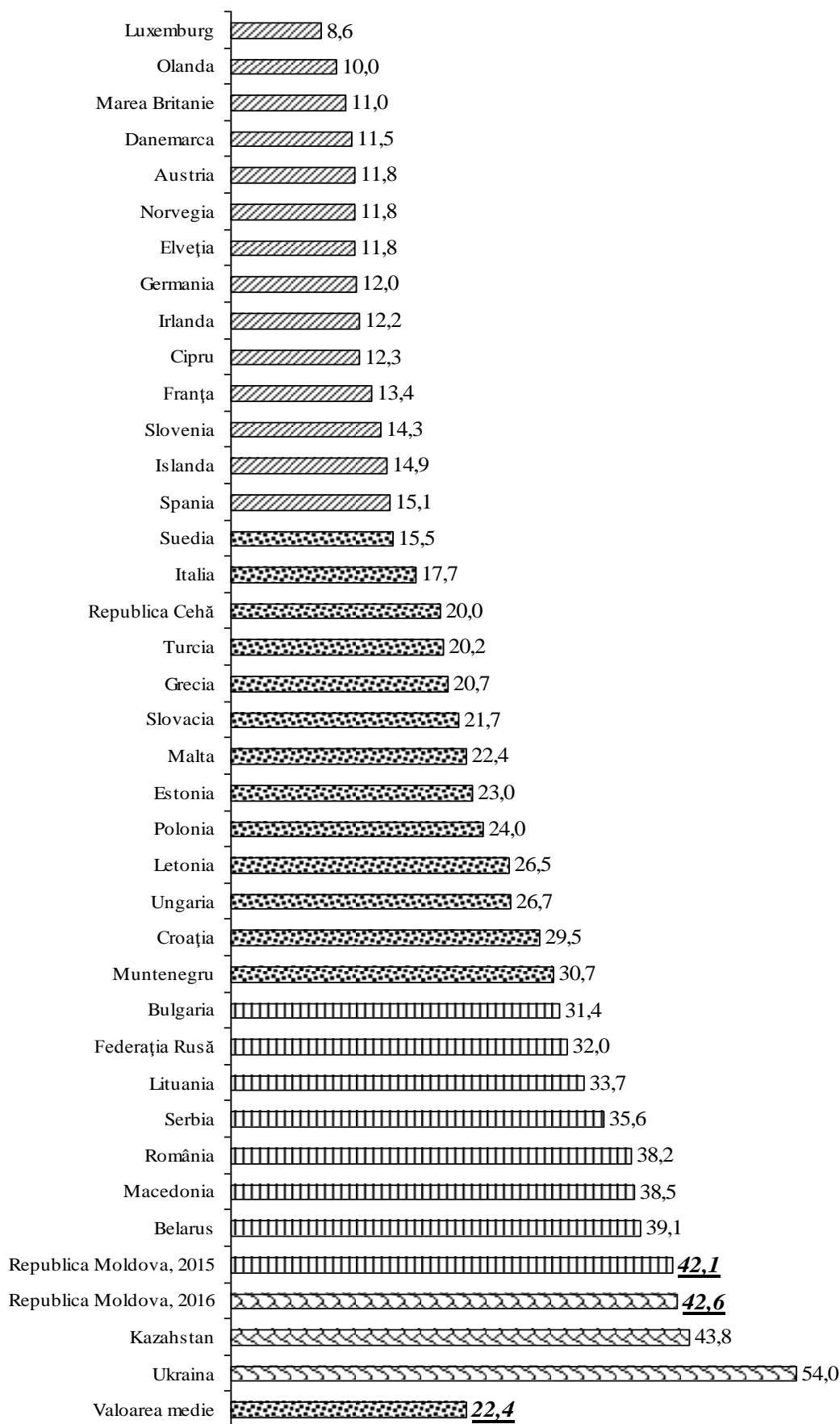

Figura 1. Ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare a gospodăriilor casnice ale unor țări, %, a.2015

Sursa: <http://riarating.ru/infografika/20161206/630048608.html>

Astfel, după nivelul de bunăstare în grupul de risc se includ, în primul rând, gospodăriile casnice formate din cupluri familiale cu copii și alte gospodării casnice cu copii. În situația și mai rea se află gospodăriile casnice cu 3 și mai mulți copii (Tabelul 2). Pentru cuplurile familiale cu 3 și mai mulți copii cheltuielile pentru produse alimentare pe cap de locuitor au constituit 646,5 lei pe lună, ceea ce este cu 125,3 lei, sau 16,2% mai puțin decât media pentru cupluri familiale cu copii. Astfel, creșterea numărului de copii în cuplurile familiale cu copii, a fost însoțită de o scădere a cheltuielilor pe cap de locuitor pentru produse alimentare, însă rata acestui declin a fost mai lentă decât rata de reducere a totalului cheltuielilor de consum. Ca rezultat, pentru cupluri familiale cu 3 și mai mulți copii ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare (45,3%) a fost de 5,4 p.p. mai mare decât media pentru cuplurile familiale.

Tabelul 2. Cheltuielile de consum medii lunare pe cap de locuitor ale gospodăriilor casnice cu copii

	Cupluri familiale cu copii		Col.3 în % la col.2	Alte GC cu copii		Col.6 în % la col.5
	total	incl. cu 3+ copii		total	incl. cu 3+ copii	
1	2	3	4	5	6	7
Cheltuieli de consum – total, lei	1932,2	1427,5	73,9	1715,7	1225,7	71,4
<i>inclusiv</i> : produse alimentare	771,8	646,5	83,8	745,6	630,1	84,5
Ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare, %	39,9	45,3	-	43,5	51,4	-

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

O situație similară este tipică și altor gospodării casnice cu 3 și mai mulți copii. Cheltuielile pentru produse alimentare pe cap de locuitor ale acestora au constituit 630,1 lei pe lună, ceea ce este cu 15,5% mai puțin decât media pentru alte gospodării casnice cu copii. Ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare în alte gospodării casnice cu 3 și mai mulți copii (51,4%) cu 7,9 p.p. mai mare decât media pentru alte gospodării casnice cu copii. Totodată, alte gospodării casnice cu 3 și mai mulți copii sunt cei mai vulnerabili: cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru produse alimentare ale acestora sunt cu 16,4 lei (sau cu 2,5%) mai mici decât cele suportate de cuplurile familiale cu 3 și mai mulți copii.

Situația este agravată de faptul că în alimentația membrilor gospodăriilor casnice cu mulți copii un rol semnificativ deține producția lor proprie, precum și produse obținute ca fiind remunerarea muncii în forma naturală. În cuplurile familiale cu copii valoarea produselor, intrate în aceste gospodării în forma naturală a constituit 167,1 lei pe lună (pentru 1 membru al gospodăriei casnice) sau 21,7% din totalul cheltuielilor pentru produsele alimentare (Tabelul 3). Valoarea produselor alimentare intrate în forma naturală în gospodăriile casnice formate din cupluri familiale cu 3 și mai mulți copii a constituit 187,4 lei (pentru 1 membru al gospodăriei casnice sau 29,0% din totalul cheltuielilor pentru produsele alimentare. Astfel, odată cu creșterea numărului de copii în gospodăriile casnice, un rol mai mare în alimentația membrilor lor deține producția proprie.

Tabelul 3. Valoarea producției proprii în gospodăriile casnice cu copii

	Cupluri familiale cu copii		Alte GC cu copii	
	total	incl. cu 3+ copii	total	incl. cu 3+ copii
Cheltuielile medii pe cap de locuitor pentru produse alimentare, lei lunar	771,8	646,5	745,6	630,1
<i>inclusiv</i> : valoarea producției proprii	167,1	187,4	189,0	198,7
Ponderea valorii producției proprii în totalul cheltuielilor pentru produse alimentare, %	21,7	29,0	25,4	31,5

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

Valoarea produselor intrate în forma naturală în alte gospodării casnice cu copii constituie o mărime și mai mare. Ponderea lor în totalul cheltuielilor pentru produse alimentare este de 25,4%, în timp ce în alte gospodării cu 3 și mai mulți copii, ponderea este de 31,5%. O atare mărime considerabilă a valorii produselor alimentare în forma naturală este necesar de a fi privită ca un fenomen negativ. E vorba de faptul, că producția proprie intrată și produsele obținute ca remunerarea muncii în forma naturală au un sortiment foarte limitat și, prin urmare, nu pot satisface pe deplin nevoile membrilor gospodăriilor casnice în produsele alimentare. Acest fapt se referă în special la copii, pentru alimentația cărora se impun cerințe sporite în ceea ce privește sortiment și calitatea produselor. Satisfacerea acestor cerințe poate fi realizată prin procurarea produselor alimentare în rețelele comerciale de produse alimentare cu ajutorul mijloacelor bănești. De aceea, ponderea sporită a valorii produselor în forma naturală în cheltuielile pentru produse alimentare indică despre calitatea alimentației necorespunzătoare, mai ales în familiile cu mulți copii.

În situația mai rea se află gospodării casnice mai puțin asigurate. Cheltuielile medii pentru produse alimentare pe cap de locuitor pentru toate gospodăriile în I-a grupă quintilică au constituit 547,9 lei pe lună, în timp ce în a V-a – 1254,6 lei, adică de 2,29 ori mai mult (tabelul 4). Pentru gospodăriile casnice mai puțin asigurate cu copii din I-a grupă quintilică cheltuielile medii pentru produse alimentare pe cap de locuitor sunt încă mai mici: pentru cupluri familiale cu copii – 541,3 lei pe lună, în timp ce în alte gospodării casnice cu copii – 534,4 lei. Pentru cupluri familiale cele mai

înstărite cu copii din a V-a grupă quintilică cheltuielile medii pentru produse alimentare pe cap de locuitor sunt mai mari de 2,05 ori, iar în alte gospodării cu copii – de 2,11 ori.

Tabelul 4. Cheltuielile medii pentru produse alimentare pe grupe quintilice

	Total cheltuieli			incl. cheltuieli bănești		
	grupe quintilice, lei		a V-a în raport cu I-a, ori	grupe quintilice, lei		a V-a în raport cu I-a, ori
	I	V		I	V	
Total GC	547,9	1254,6	2,29	335,1	1114,3	3,32
Cupluri familiale cu copii	541,3	1110,6	2,05	329,3	1006,9	3,06
Alte GC cu copii	534,4	1130,5	2,11	320,2	981,1	3,06
Ponderea valorii produselor intrate în forma naturală în totalitatea cheltuielilor pentru produse alimentare, %:						
Total GC	–	–	–	38,8	11,2	–
Cupluri familiale cu copii	–	–	–	39,2	9,4	–
Alte GC cu copii	–	–	–	46,3	13,2	–

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

În ceea ce privește cheltuielile bănești pentru produse alimentare, diferențierea între valorile lor este și mai mare: pentru toate gospodăriile aceasta a constituit 3,32 ori, în timp ce pentru gospodăriile casnice cu copii – 3,06 ori. Menționăm, că în gospodăriile mai puțin asigurate din I-a grupă quintilică există probabilitate foarte mare de o calitate necorespunzătoare a alimentației. Aceasta se demonstrează prin faptul că, în general, pentru toate gospodăriile casnice ponderea produselor care intră în forma naturală, constituie 38,8%, pentru cuplurile familiale cu copii – aproape 40%, în timp ce în alte gospodării cu copii – mai mult de 46%. În același timp, în gospodăriile casnice cele mai înstărite din a V-a grupă quintilică ponderea produselor alimentare care intră în forma naturală a variat de la 9,4% (pentru cupluri familiale cu copii) la 13,2% (pentru alte gospodării casnice cu copii). Astfel, există diferențe semnificative în caracteristicile calitative și cantitative a cheltuielilor gospodăriilor casnice pentru produse alimentare.

Tabelul 5. Consumul mediu pe cap de locuitor al produselor alimentare (kg, l, buc. pe lună)

Produse alimentare	Total GC	total	incl. cu 3+ copii	total	incl. cu 3+ copii
I. Pâine și produse de panificație					
1.1. Pâine din făină de grâu	4,43	3,72	3,55	3,80	3,39
1.2. Făină de grâu	2,42	2,22	3,03	2,80	3,17
1.3. Făină de porumb	0,52	0,41	0,47	0,47	0,52
1.4. Paste făinoase	0,81	0,72	0,76	0,77	0,78
1.5. Orice fel de crupe	0,95	0,90	0,92	0,89	0,98
II. Carne și produse din carne					
2.1. Carne de bovine	0,12	0,12	0,06	0,11	0,07
2.2. Carne de porc	0,71	0,63	0,51	0,69	0,64
2.3. Carne de găină	1,84	1,55	1,36	1,57	1,57
2.4. Mezeluri fierte	0,42	0,36	0,37	0,32	0,23
2.5. Mezeluri de c/sup. cu durata lungă de păstrare	0,15	0,14	0,07	0,13	0,07
III. Lapte și produse lactate					
3.1. Lapte integral	2,61	2,42	2,57	2,47	2,63
3.2. Brânza din lapte	0,88	0,72	0,71	0,71	0,62
3.3. Smântână	0,71	0,56	0,46	0,55	0,47
3.4. Cașcaval	0,35	0,29	0,22	0,29	0,25
IV. Ouă (zece)	1,48	1,24	1,10	1,24	1,06
V. Pește proaspăt și congelat	1,10	0,87	0,81	0,86	0,69
VI. Zahăr și produse de cofetărie					
6.1. Zahăr	0,93	0,87	0,87	0,93	1,05
6.2. Bomboane, halva ș.a.	0,20	0,18	0,24	0,20	0,19
VII. Grăsimi					
7.1. Ulei vegetal	1,01	0,94	1,00	0,95	0,98
7.2. Unt	0,18	0,17	0,13	0,13	0,16
VIII. Cartofi	3,87	3,58	3,71	3,74	3,81
IX. Legume					
9.1. Roșii	1,08	0,83	0,81	0,88	0,72

Produce alimentare	Total GC	total	incl. cu 3+ copii	total	incl. cu 3+ copii
9.2. Castraveți	0,49	0,42	0,34	0,38	0,23
X. Fructe, pomușoare, struguri					
10.1. Fructe sămânțoase, sămburoase	2,42	1,98	1,92	2,03	1,90
10.2. Struguri proaspeți	0,44	0,35	0,33	0,36	0,20
10.3. Pomușoare de livadă	0,15	0,12	0,06	0,15	0,24

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

Gospodăriile casnice cu copii se află în poziția mai rea după consumul mediu pe cap de locuitor aproape al tuturor produselor alimentare. Acest fapt este evident, mai ales, în ceea ce privește familiile cu mulți copii (tabelul 5).

Grupul de produse „Pâine și produse de panificație“. Consumul mediu pe cap de locuitor de pâine de grâu al cuplurilor familiale cu 3+ copii a constituit 3,55 kg pe lună, în timp ce alte gospodării cu 3+ copii – 3,39 kg, ceea ce este cu 0,88 kg și 1,04 kg respectiv mai puțin decât media pentru toate gospodăriile casnice. Dar, consumul mediu pe cap de locuitor al făinii de grâu depășește semnificativ nivelul mediu. Aceasta indică la faptul că gospodăriile casnice cu 3+ copii o anumită parte din făină îndreaptă spre coacerea pâinii la domiciliu, ceea ce le permite să asigure o anumită economie a cheltuielilor la satisfacerea nevoilor de pâine. În ceea ce privește consumul mediu pe cap de locuitor al produselor de panificație, nivelul lor în familiile cu copii este mai mic decât media pentru toate gospodăriile. Excepția o fac cerealele, consumul mediu pe cap de locuitor ale cărora în alte gospodării cu 3+ copii constituie 0,98 kg pe lună, ceea ce este cu 0,03 kg mai mult decât media pentru toate gospodăriile.

Grupul de produse „Carne și produse din carne” include produsele care prezintă o valoare nutritivă semnificativă. Consumul mediu pe cap de locuitor al tuturor produselor din carne în familiile cu copii este mai mic decât media pentru toate gospodăriile. În același timp, consumul mediu al produselor din carne pe cap de locuitor în familiile cu mulți copii rămâne semnificativ în urmă față de consumul mediu în familiile cu copii. Astfel, consumul mediu pe cap de locuitor de carne de bovine al cuplurilor familiale cu 3+ copii constituie 0,06 kg pe lună (adică 60 g), și în alte gospodării cu 3+ copii - 0,07 kg (adică 70 g) ceea ce este de 2 ori și respectiv, de 1,6 ori mai puțin decât la cuplurile familiale cu copii (0,12 kg) și în alte gospodării cu copii (0,11 kg). Familii cu mulți copii rămân semnificativ în urmă după consumul mediu pe cap de locuitor al mezelurilor de calitate superioară cu durata lungă de păstrare – 0,07 kg pe lună față de 0,14 kg la cuplurile familiale cu copii și 0,13 kg – în alte gospodării casnice cu copii. De asemenea, consumul mediu pe cap de locuitor al produselor din carne la familiile cu mulți copii este mai mic comparativ cu nivelul mediu pentru toate gospodăriile și nivelul gospodăriilor casnice cu copii.

Grupul de produse „Lapte și produse lactate”. Consumul mediu pe cap de locuitor de lapte, brânză din lapte, smântână, cașcaval în gospodăriile casnice cu copii este mai mic decât media pentru toate gospodăriile. În același timp, consumul mediu pe cap de locuitor de produse lactate (cu excepția laptelui) în gospodăriile casnice cu 3+ copii este mai mic decât media pentru familiile cu copii.

O situație similară este caracteristică și pentru alte produse alimentare: ouă; pește; zahar și produse de cofetărie; grăsimi; cartofi; legume; fructe, pomușoare și struguri.

Pe fondul unui nivel mult mai scăzut al consumului mediu pe cap de locuitor de produse alimentare al familiilor cu copii există diferențe semnificative în grupele quintile în ceea ce privește cantitatea de produse alimentare consumate (Tabelul 6). Acest fapt se atribuie în special consumului de carne de bovine. Consumul mediu pe cap de locuitor al acestui produs la cuplurile familiale cu copii cele mai puțin asigurate din I-a grupă quintilică constituie 0,01 kg pe lună (adică, în total 10 g), în timp ce în a V-a grupă quintilică – 0,27 kg, adică de 27 de ori mai mult. În alte gospodării cu copii consumul mediu pe cap de locuitor de carne de bovine a fost de 0,03 kg pe lună (I-a grupă quintilică), în timp ce în a V-a grupă quintilică – 0,27 kg. Pentru alte tipuri de carne și produse din carne, de asemenea, are loc o diferențiere semnificativă pe grupele quintile. După consumul mezelurilor de calitate superioară cu durata lungă de păstrare aceasta constituie 3,3 ori (cupluri căsătorite cu copii) și 4,8 ori (alte gospodării cu copii); carne de porc, 2,2 ori și respectiv, 2,4 ori; mezeluri fierte – 2,0 ori și 2,3 ori; carne de găină – 1,3 ori și 1,2 ori.

Odată cu creșterea bunăstării crește consumul mediu pe cap de locuitor în gospodăriile casnice cu copii a pâinii de grâu și a crupelor și scade consumul făinii de grâu și de porumb, precum și a pastelor făinoase. Consumul mediu pe cap de locuitor de lapte și produse lactate în familia cu copii din a V-a grupă quintilică depășește semnificativ nivelul de consum în familia mai puțin asigurate din I-a grupă quintilică. Această depășire este caracteristică, în special, pentru cașcaval și smântână. Consumul mediu pe cap de locuitor de cașcaval al cuplurilor familiale cu copii din I-a grupă quintilică este de 0,19 kg pe lună, dar în a V-a – 0,34 kg (de 1,8 ori mai mult), în alte gospodării casnice cu copii – 0,19 kg și respectiv 0,47 kg (de 2,5 ori mai mult). Consumul mediu pe cap de locuitor a smântânii în a V-a grupă quintilică depășește nivelul de consum în I-a grupă quintilică cu 61,4% (cuplurile familiale cu copii) și cu 67,4% (alte gospodării casnice cu copii).

Tabelul 6. Consumul mediu pe cap de locuitor al produselor alimentare a familiilor cu copii pe grupe quintilice (kg, l, buc. pe lună)

Produse alimentare	Cupluri familiale cu copii		a V-a grupă quintilică în % față de I-a grupă quintilică	Alte GC cu copii		a V-a grupă quintilică în % față de I-a grupă quintilică
	grupe quintilice			grupe quintilice		
	I	V		I	V	
I. Pâine și produse de panificație						
1.1. Pâine din făină de grâu	2,97	4,08	137,4	3,07	4,49	146,2
1.2. Făină de grâu	3,33	1,23	37,9	3,75	1,83	48,8
1.3. Făină de porumb	0,49	0,35	71,4	0,51	0,42	82,3
1.4. Paste făinoase	0,77	0,64	83,1	0,75	0,70	94,6
1.5. Orice fel de crupe	0,89	0,98	110,0	0,82	0,94	114,6
II. Carne și produse din carne						
2.1. Carne de bovine	0,01	0,27	27 ori	0,03	0,27	9 ori
2.2. Carne de porc	0,39	0,86	220,5	0,46	1,13	245,6
2.3. Carne de găină	1,39	1,86	133,8	1,43	1,67	116,8
2.4. Mezeluri fierte	0,24	0,48	200,0	0,22	0,50	227,3
2.5. Mezeluri de c/superioară cu durată lungă de păstrare	0,07	0,23	328,6	0,06	0,23	483,3
III. Lapte și produse lactate						
3.1. Lapte integral	2,37	2,62	110,5	2,07	3,30	159,4
3.2. Brânza din lapte	0,63	0,84	133,3	0,57	0,92	161,4
3.3. Smântână	0,44	0,71	161,4	0,43	0,72	167,4
3.4. Cașcaval	0,19	0,34	178,9	0,19	0,47	247,4
IV. Ouă (zece)	1,00	1,33	133,0	1,04	1,47	141,3
V. Pește proaspăt și congelat	0,72	1,02	141,7	0,73	0,82	112,3
VI. Zahăr și produse de cofetărie						
6.1. Zahăr	0,84	0,90	107,1	0,88	1,00	113,6
6.2. Bomboane, halva ș.a.	0,19	0,22	115,8	0,19	0,18	94,7
VII. Grăsimi						
7.1. Ulei vegetal	0,91	0,91	100,0	0,90	0,97	107,8
7.2. Unt	0,09	0,25	277,8	0,08	0,21	262,5
VIII. Cartofi	3,57	3,52	98,6	3,87	3,42	88,4
IX. Legume						
9.1. Roșii	0,59	1,37	232,2	0,58	1,52	262,1
9.2. Castraveți	0,26	0,74	284,6	0,28	0,65	232,1
X. Fructe, pomsușoare, struguri						
10.1. Fructe sãmãntoase, sãmboroase	1,83	2,56	139,9	1,64	2,59	157,9
10.2. Pomsușoare de livadã	0,06	0,18	300,0	0,16	0,18	112,5
10.3. Struguri proaspeți	0,28	0,42	150,0	0,31	0,70	225,8

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

Structura consumului de produse alimentare al membrilor gospodăriilor casnice mai puțin asigurate din I-a grupă quintilică este extrem de dezechilibrată. În cazul în care consumul de pâine de grâu a constituit doar jumătate din norma minimă inclusă în coșului alimentar al minimumului de existență (dar în familiile cu copii – și mai puțin), atunci consumul de făină de grâu a depășit norma minimă cu 74,7%, paste făinoase – cu 30,5%, cereale – cu 22,2% (Tabelul 7). Dezechilibrul structural este caracteristic și pentru consumul de carne și produse din carne. Consumul extrem de redus de carne de bovine, în special al cuplurilor familiale cu copii, are o semnificație negativă pentru îndestularea raționului alimentar al copilului cu substanțele nutritive valoroase pentru dezvoltarea organismului copilului. Într-o măsură cunoscută subconsumul de carne de bovine se compensează printr-un nivel mai ridicat (decât normele minime) a consumului mediu pe cap de locuitor de carne de pasăre. Această depășire pentru toate gospodăriile casnice a constituit 40,8%, pentru cuplurile familiale cu copii – 34,9%, pentru alte gospodării casnice cu copii – 38,8%.

În ceea ce privește lapte și produsele lactate, consumul acestora în gospodăriile casnice mai puțin asigurate este semnificativ mai mic decât normele minime justificate științific. În special, acest fapt este tipic pentru lapte de consum, nivelul de consum mediu pe cap de locuitor al cărora constituie pentru cuplurile familiale cu copii – 33,3%, și în alte gospodării casnice cu copii – 29,1%. Lapte și produsele lactate conțin cele mai multe substanțe nutritive necesare organismului uman (cele care sunt echilibrate, foarte digerabile, posedă proprietăți dietetice) și asigură organismul uman (în special copiilor) cu proteine animale, grăsimi, vitamine și oligoelemente. De aceea, problema subconsumului a membrilor gospodăriilor casnice mai puțin asigurate de lapte și produse lactate necesită soluții urgente.

Consumul membrilor gospodăriilor casnice mai puțin asigurate de ouă este redus (65,1% din nivelul minim) și pește (97,4%). Aceasta afectează în mod negativ asigurarea organismului uman cu substanțe bine echilibrate (ouă sunt o importantă sursă de fosfor și alte minerale, și pește este furnizor de proteine de înaltă calitate, grăsimi ușor digerabile și vitamine). Consumul insuficient de unt – o sursă de acizi grași indispensabili, vitamine A, D și E – de asemenea, afectează în mod negativ caracteristicile calitative ale produselor alimentare, în special a copiilor.

Tabelul 7. Raportul dintre consumul mediu pe cap de locuitor al produselor alimentare (kg, l, buc. pe lună) și normele minime de consum a produselor alimentare

Produse alimentare	Minimul de existență, kg	I-a grupa quintilică, kg			I-a grupa quintilică în % față de minimul de existență		
		Total GC	Cupluri familiale cu copii	Alte GC cu copii	Total GC	Cupluri familiale cu copii	Alte GC cu copii
I. Pâine și produse de panificație							
1.1. Pâine din făină de grâu	6,29	3,20	2,97	3,07	50,9	47,2	48,8
1.2. Făină de grâu	1,98	3,46	3,33	3,75	174,7	168,2	189,4
1.3. Făină de porumb	0,59	0,55	0,49	0,51	93,2	83,0	86,4
1.4. Paste făinoase	0,59	0,77	0,77	0,75	130,5	130,5	127,1
1.5. Orice fel de crupe	0,72	0,88	0,89	0,82	122,2	123,6	113,9
II. Carne și produse din carne							
2.1. Carne de bovine	0,49	0,02	0,01	0,03	4,1	2,0	6,1
2.2. Carne de porc	0,45	0,40	0,39	0,46	88,9	86,7	102,2
2.3. Carne de găină	1,03	1,45	1,39	1,43	140,8	134,9	138,8
2.4. Mezeluri fierte	0,29	0,25	0,24	0,22	86,2	82,7	75,9
2.5. Mezeluri de c/superioară cu durată lungă de păstrare	–	0,06	0,07	0,06	–	–	–
III. Lapte și produse lactate							
3.1. Lapte integral	7,11	2,12	2,37	2,07	29,7	33,3	29,1
3.2. Brânza din lapte	0,92	0,61	0,63	0,57	66,3	68,5	62,0
3.3. Smântână	0,64	0,46	0,44	0,43	71,9	68,7	67,2
3.4. Cașcaval	0,22	0,20	0,19	0,19	90,9	86,4	86,4
IV. Ouă (zece)							
	1,66	1,08	1,00	1,04	65,1	60,2	62,6
V. Pește proaspăt și congelat							
	0,78	0,76	0,72	0,73	97,4	92,3	93,6
VI. Zahăr și produse de cofetărie							
6.1. Zahăr	0,79	0,87	0,84	0,88	110,1	106,3	111,4
6.2. Bomboane, halva ș.a.	0,09	0,17	0,19	0,19	188,9	211,1	211,1
VII. Grăsimi							
7.1. Ulei vegetal	0,76	0,94	0,91	0,90	123,7	119,7	118,4
7.2. Unt	0,17	0,09	0,09	0,08	52,9	52,9	47,1
VIII. Cartofi							
	9,59	3,82	3,57	3,87	39,8	37,2	40,3
IX. Legume							
9.1. Roșii	1,50	0,68	0,59	0,58	45,3	39,3	38,7
9.2. Castraveți	0,68	0,28	0,26	0,28	41,2	38,2	41,2
X. Fructe, pomușoare, struguri							
10.1. Fructe sămânțoase, sămburoase	3,88	1,81	1,83	1,64	46,6	47,2	42,3
10.2. Pomușoare de livadă	0,49	0,10	0,06	0,16	20,4	12,2	32,6
10.3. Struguri proaspeți	0,86	0,29	0,42	0,31	33,7	48,8	36,0

Sursa: Calculat conform datelor CBGC pentru a.2015.

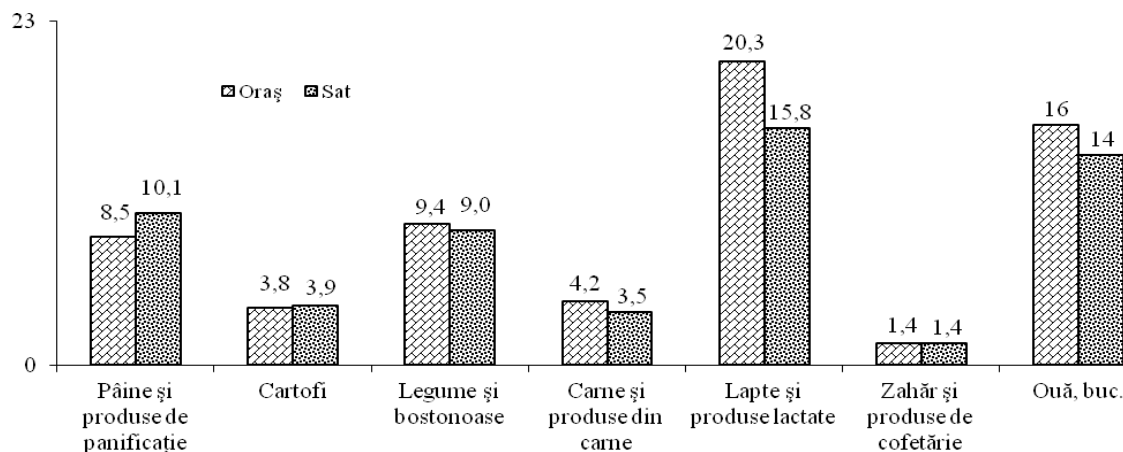
Nivelul de consum al membrilor gospodăriilor casnice mai puțin asigurate de legume este cu mult sub normele minime: pentru roșii acesta constituie 45,3%, castraveți – 41,2%. Și mai rea este situația cu consumul de struguri (33,7% din nivelul normelor minime) și pomușoare (20,4%). Astfel, consumul membrilor gospodăriilor casnice mai puțin asigurate a mai multor produse alimentare este sub normele incluse în coșul alimentar al minimului de existență.

Nivelul consumului de produse alimentare variază în funcție de tipul localității. Gospodăriile casnice situate în mediul urban au consumat carne și produse din carne cu 0,7 kg pe cap de locuitor (sau 20%) mai mult decât gospodăriile casnice rurale (Figura 2). Consumul de lapte și produse lactate pe cap de locuitor în orașe a depășit nivelul rural cu 4,5 kg (sau 28,4%), ouă – 4 buc. (sau cu 14,2%), legume și bostănoase – 0,4 kg (sau cu 4,4%). În același timp, în gospodăriile casnice rurale în mod tradițional se mănâncă mai multă pâine și produse de panificație. Consumul acestora în sate a fost cu 1,6 kg

(sau cu 18,8%) mai mult decât în orașe. Despre modelul carbohidrat de alimentare a sătenilor, de asemenea, demonstrează un nivel mai ridicat al consumului mediu pe cap de locuitor a cartofilor, constituind 3,9 kg (față de 3,8 kg – la orașeni).

O mare importanță în aprovizionarea cu produse alimentare a membrilor gospodăriilor casnice rurale are producerea în gospodării auxiliare individuale. Ponderea cartofilor produse în gospodării auxiliare individuale în volumul total de consum al gospodăriilor casnice rurale a constituit 52,2% (în orașe – doar 4,5%), legume și bostănoase – 49,6% (în orașe – 7,3%), fructe și pomezi – 61,9% (în orașe – 11,1%), carne și produse din carne – 53,2% (în orașe – 6,4%), lapte și produse lactate – 24,6% (în orașe – 1,4%), ouă – 74,1% (în mediul urban – 10,9%).

Figura 2. Consumul mediu lunar pe cap de locuitor al produselor alimentare în gospodăriile casnice urbane și rurale ale Republicii Moldova

Sursa: [5, p.15].

Alimentația populației urbane și rurale diferă în funcție de cantitatea produselor alimentare consumate, dar și de componența lor. În alimentația membrilor gospodăriilor casnice rurale predomină lapte integral, dar în cele urbane – produsele din prelucrarea acestuia: cașcaval, iaurt, produse lactate; locuitorii urbani depășesc semnificativ sătenii în ceea ce privește consumul de mezeluri, delicatese din carne și afumături, precum și produse din carne. Acest fapt se datorează unui nivel mai mare a veniturilor bănești ale orașenilor, care au mai multe posibilități materiale pentru procurarea produselor din carne de înaltă calitate, precum și un sortiment mai larg de produse în rețelele comerciale orașenești comparativ cu cel din sate.

Concluzii

1. Situația în domeniul de alimentație a populației Republicii Moldova se caracterizează printr-un șir de tendințe. În perioada anilor 2015-2016 au crescut cheltuielile gospodăriilor casnice pentru produse alimentare și a sporit ponderea lor în totalul cheltuielilor de consum. Însă, acest fapt indică nu atât despre îmbunătățirea alimentației membrilor gospodăriilor casnice, cât despre un risc accelerat de sărăcie a gospodăriilor casnice. Comparațiile internaționale arată că Republica Moldova face parte din țările cu date cele mai rele privind ponderea cheltuielilor pentru produse alimentare. După tipurile de gospodării, în situația cea mai acută se află gospodăriile casnice cu copii, în special familii cu mulți copii.

2. În structura alimentației populației tradițional prevalează produse de origine vegetală. Dintre acestea un loc important revine pâinii și produselor de panificație. Acestea constituie baza rațiunului alimentar al populației țării. Pâinea este o sursă importantă de proteine, glucide, vitamine și substanțe minerale. Diferențele dintre orașeni și săteni, precum și dintre gospodăriile casnice mai puțin asigurate și cele înstărite în nivelul consumului de pâine și produse de panificație în mare măsură sunt determinate de specificul surselor de intrare a acestora în gospodăriile casnice.

3. Familiile cu mulți copii se află într-o poziție mai rea în ceea ce privește consumul de carne și produse din carne. Aceste produse reprezintă o valoare alimentară semnificativă, deoarece acestea conțin cantități mari de proteine de origine animală, substanțe minerale, acizi polinesaturați esențiali, multe vitamine din grupul B. Există diferențe semnificative în structura consumului de produse din carne a populației urbane și rurale. În structura de alimentație a populației rurale predomină carnea de pasăre, în timp ce la orașeni – sortimentul produselor din carne consumate este mai larg.

4. Consumul mediu pe cap de locuitor al laptelui și produselor lactate în gospodăriile casnice cu copii este mai mic decât media pentru toate gospodăriile. Pe când, laptele și produsele fabricate din acesta au o mare importanță pentru alimentarea copiilor. Aceste produse conțin o cantitate mare de grăsimi ușor asimilabile, proteine, substanțe minerale, vitamine, în special vitaminele A și B₁₂.

5. Există o diferențiere considerabilă în nivelul și structura consumului de produse alimentare, care se formează în defavoarea gospodăriilor casnice mai puțin asigurate. În plus, nivelul de consum al gospodăriilor casnice la majoritatea covârșitoare a produselor alimentare din I-a grupă quintilică este semnificativ mai mic decât normele minime incluse în coșul alimentar al minimumului de existență. Acest fapt condiționează o necesitate obiectivă de elaborare a unor programe speciale de ajutor alimentar pentru familiile mai puțin asigurate și, în primul rând, pentru familii cu mulți copii. Un astfel de program ar putea fi programul de taloane alimentare, care ar asigura acordarea de produse alimentare familiilor nevoiașe.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Bajura T., Gandacova S. Securitatea alimentara: abordari teoretice, recomandari practice. În: Analele Institutului National de Cercetari Economice. 2015, editia a V-a / nr. 1, p.26-30. ISSN 1857-3630 ISBN 978-9975-4326-6-5
2. Engel E. Die Lebenskosten Belgischer Arbeiter–Familien Fruher und Jetzt./International Statistical Institute Bulletin. Dresden, 1895, Vol. 9, p.1-129.
3. Rojco A., Stremenovscaia Z. Perfecționarea abordărilor metodice de calculare a mărimii minimului de existență/Perfection of the methodological approaches for calculating the subsistence minimum value. În: Tendințe în economia Moldovei/Moldovan economic trends. Nr.14 (trim.II) 2014. Ch.: Complexul Ed. al INCE, 2014, p.98-103 (rom)/ p.96-101 (eng.) ISSN 1857-3126 (rom.) ISSN 1857-3134 (eng.)
4. Rojco A., Vinogradova V. Securitatea socială a copiilor în Moldova: principalele amenințări și tendințe. În: Economie și sociologie. 2010, nr.3, p.197-203. ISSN 1857-4130
5. О питании населения в странах Содружества (по данным выборочных обследований домашних хозяйств), январь 2017. [Accesat 30.03.2017]. Disponibil <http://vkr.ru/docs/47.html>
6. Рожко А. Депривация по питанию, как фактор бедности и угрозы продовольственной безопасности. В: Analele Științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova. 2011, том IX, часть 1, с.130-140 ISBN 978-9975-4095-0-6
7. Рожко А. Оценка бедности домохозяйств с детьми. В: Economie și sociologie. 2010, № 4, с.256-263. ISSN 1857-4130
8. Рожко А., Стременовская З. Особенности питания населения Молдовы и их учет при конструировании прожиточного минимума. В: Economie și sociologie. 2006, № 1, с.135-152. ISSN 0236-3070
9. Рожко А., Стременовская З., Христюк Л. Оценка социальной поддержки семей с детьми в Молдове и других странах. В: Economie și sociologie. 2010, №.3, с.189-197. ISSN 1857-4130